

Datum: 16. oktober 2015

EVALVACIJSKE SMERNICE MEDNARODNEGA RAZVOJNEGA SODELOVANJA SLOVENIJE

Smernice vsebujejo podrobnejše usmeritve za izvedbo evalvacij in imajo za osnovo Evalvacijsko politiko mednarodnega razvojnega sodelovanja Slovenije, ki je bila sprejeta s sklepom Vlade RS št. 51100-32/2014/4 dne 24. decembra 2014.

1. SMERNICA: UPOŠTEVANJE NAČEL ODBORA OECD ZA RAZVOJNO POMOČ PRI EVALVACIJAH SLOVENSKEGA MEDNARODNEGA RAZVOJNEGA SODELOVANJA – KAKO EVALVIRATI?

Načelo	Kako ga uresniči Ministrstvo za zunanje zadeve?
Nepristranskost in neodvisnost	<ul style="list-style-type: none">• evalvacije opravijo zunanji strokovnjaki, izbrani z razpisom (merila: kakovost predloga, prispevek k razvoju evalvacijskega postopka in prakse, cena...)• evalvacijska služba Ministrstva za zunanje zadeve je neodvisna operativna služba pod neposrednim nadzorom generalnega direktorja pristojnega za mednarodno razvojno sodelovanje in humanitarno pomoč
Verodostojnost	<ul style="list-style-type: none">• evalvatorji so neodvisni, visoko usposobljeni strokovnjaki• v evalvacijskem poročilu se beleži uspehe in neuspehe• evalvacijska poročila so javno dostopna
Uporabnost	<ul style="list-style-type: none">• med načrtovanjem evalvacije se posvetuje z uporabniki rezultatov evalvacije• deležniki se lahko vključijo v celoten evalvacijski postopek• standardi kakovosti in navodila za pisanje evalvacijskih poročil določajo njihovo vsebino in zahtevajo njihovo jasnost in jedrnatost• odziv vodstva v obliki potrditve akcijskega načrta in obveznost poročanja o izvajanju akcijskega načrta• seznanitev širše javnosti z evalvacijskimi poročili
Vključenost	<ul style="list-style-type: none">• posvetovanje s partnerskimi državami o časovnem okviru evalvacije in pripravi izhodišč za evalvacije; seznanitev z rezultati evalvacije• pri evalvaciji sodelujejo partnerske ustanove in deležniki
Sodelovanje donatorjev	<ul style="list-style-type: none">• če je le mogoče izvedemo skupne evalvacije• donatorji so obveščeni o načrtovanih evalvacijah

2. SMERNICA: MERILA IN VPRAŠANJA ZA EVALVACIJE – KAJ SE OCENJUJE?

Evalvacijska merila	Splošna evalvacijska vprašanja	Vključitev presečnih ciljev v evalvacijska vprašanja
Ustreznost <ul style="list-style-type: none"> • poudarek na problemih in prioritetah politik • v kolikšni meri mednarodno razvojno sodelovanje upošteva prednostne naloge in politike prejemnikov in donatorjev 	<ul style="list-style-type: none"> • v kolikšni meri so cilji programa še aktualni? • ali so aktivnosti in rezultati programa usklajeni z njegovim glavnim namenom in doseganjem njegovih ciljev? • ali so aktivnosti in rezultati programa usklajeni z želenimi vplivi in učinki? • ali so cilji in dosežki programa usklajeni s problemi in prednostnimi cilji deležnikov? • ali so cilji in dosežki programa usklajeni s slovensko mednarodno razvojno politiko? • ali so cilji in dosežki programa usklajeni s politikami partnerskih držav? 	<ul style="list-style-type: none"> • ali se pri načrtovanju in izvajanju programa upoštevajo zaveze iz nacionalnih politik in strategij partnerske države ter iz mednarodnih in regionalnih konvencij o spodbujanju in uživanju človekovih pravic, enakosti spolov ter varovanju okolja?
Učinkovitost <ul style="list-style-type: none"> • poudarek na oceni doseganja neposrednih ciljev politike/ programa/projekta • v kolikšni meri se z neko dejavnostjo mednarodnega razvojnega sodelovanja uresničujejo njeni cilji 	<ul style="list-style-type: none"> • v kolikšni meri so bili ali predvidoma bodo doseženi cilji? • kateri so ključni dejavniki, ki vplivajo na (ne)doseganje ciljev? 	<ul style="list-style-type: none"> • v kolikšni meri so bili med izvedbo programa doseženi cilji, povezani s spodbujanjem in uživanjem človekovih pravic • v kolikšni meri so bili med izvedbo programa doseženi cilji, povezani z enakostjo spolov in varovanjem okolja?
Uspešnost <ul style="list-style-type: none"> • poudarek na stroškovni učinkovitosti, ostalih razpoložljivih sredstvih in dobrem vodenju • kvalitativna in kvantitativna ocena učinkov v primerjavi z vložki 	<ul style="list-style-type: none"> • so bile aktivnosti stroškovno učinkovite? • kako uspešne so bile aktivnosti pri porabi razpoložljivih sredstev za doseganje načrtovanih rezultatov, v kvantitativnem, kvalitativnem smislu in kako hitro? • ali dosežki upravičujejo stroške aktivnosti? 	<ul style="list-style-type: none"> • ali so bila sredstva zagotovljena in učinkovito porabljena za dolgoročne naložbe v spodbudna okolja, razvoj zmogljivosti itd., da bi se zagotovilo spodbujanje in uživanje človekovih pravic, spodbujanje enakosti spolov, zmanjšanje neenakosti ter spodbujanje varovanja okolja?
Vpliv <ul style="list-style-type: none"> • poudarek na oceni doseganja širših ciljev • pozitivne in 	<ul style="list-style-type: none"> • ali je dosežen napredek pri uresničevanju glavnega cilja oziroma ciljev programa? • ali je program zmanjšal revščino med vsemi predvidenimi 	<ul style="list-style-type: none"> • ali so bile na področju človekovih pravic, enakosti spolov in varovanja okolja dosežene dejanske in

Evalvacijska merila	Splošna evalvacijska vprašanja	Vključitev presečnih ciljev v evalvacijska vprašanja
<p>negativne spremembe, ki so bile dosežene z aktivnostjo mednarodnega razvojnega sodelovanja (ne)posredno in (ne)načrtovano</p>	<p>končnimi prejemniki ? ALI kakšne očitne spremembe je dejavnost prinesla prejemnikom?</p> <ul style="list-style-type: none"> • ali je program vplival na življenje revnih žensk in moških prek cen, zaposlitve, transferjev, dostopa, oblasti, premoženja ali opolnomočenja? • kakšni so učinki aktivnosti: načrtovani ali nenačrtovani, kratko- in dolgoročni, pozitivni in negativni? 	<p>dolgoročne pozitivne spremembe v življenju vseh predvidenih prejemnikov?</p>
<p>Trajnost</p> <ul style="list-style-type: none"> • poudarek na evalvaciji morebitnih nadaljnjih dosežkov • ali bo aktivnost mednarodnega razvojnega sodelovanja imela pozitivne učinke tudi potem, ko donatorska sredstva ne bodo več na voljo • okoljska trajnost in finančna vzdržnost 	<ul style="list-style-type: none"> • v kolikšni meri je politika/program/projekt imela pozitivne učinke, potem ko donatorska sredstva niso bila več na voljo? • kateri dejavniki bi lahko krepili ali onemogočali trajnost – odgovornost/zavezanost ter dejavniki gospodarske/finančne, institucionalne, tehnične, sociokulturne in okoljske trajnosti? 	<ul style="list-style-type: none"> • kakšna je verjetnost, da bodo dosežki na področju človekovih pravic, enakosti spolov in varovanja okolja ostali vidni po zaključku politike/programa/projekta?
<p>Usklajenost, dopolnjevanje in povezanost</p> <ul style="list-style-type: none"> • poudarek na evalvaciji vsebin širših od mednarodnega razvojnega sodelovanja 	<ul style="list-style-type: none"> • ali program krepi usklajenost in dopolnjevanje? • ali neskladja z drugimi politikami preprečujejo doseganje razvojnih ciljev ali prispevajo k vzajemni krepitvi (sinergiji)? 	<ul style="list-style-type: none"> • ali so druge politike usklajene s pristopom, ki temelji na človekovih pravicah, presečnih ciljih in njihovo vključitvijo v program ?

3. SMERNICA: IZHODIŠČA ZA EVALVACIJO

Naslov	Ključna vprašanja
Podlaga za evalvacijo	<ul style="list-style-type: none"> • katera politika/program/projekt se ocenjuje in v kakšnem kontekstu • katere informacije o ključnih temah evalvacije so na voljo iz preteklih evalvacij
Utemeljitev, namen in ključni cilji evalvacije	<ul style="list-style-type: none"> • zakaj poteka evalvacija; čemu bodo služili njeni rezultati • zakaj evalvacija poteka zdaj; v katerem procesu odločanja bodo uporabljeni njeni rezultati • kdo potrebuje in kdo uporablja rezultate evalvacije • kaj so prednostne teme evalvacije
Obseg evalvacije	<ul style="list-style-type: none"> • kaj bo izvzeto iz evalvacije
Ključne teme in evalvacijska vprašanja	<ul style="list-style-type: none"> • kaj želimo izvedeti; na kaj se evalvacija osredotoča • pripravi se omejen nabor evalvacijskih vprašanj (največ 12) • v ključne teme in evalvacijske vprašanja se vključijo vprašanja o zasledovanju človekovih pravic in presečnih ciljih • predvidi se, da se bodo med evalvacijo zastavila dodatna vprašanja • vključijo se tudi evalvacijska vprašanja o pomenu, uspešnosti, učinkovitosti, vplivu in trajnosti
Metodologija	<ul style="list-style-type: none"> • pripravijo se ustrezne metodološke smernice za zbiranje in analizo kvalitativnih in kvantitativnih podatkov, ki so ustrezno urejene • če je to potrebno, se spodbudi uporabo alternativnih podatkovnih virov za indikatorje itd. • odgovornost za nadaljnji razvoj metodologije se prepusti evalvatorjem
Postopek evalvacije in časovni okvir	<ul style="list-style-type: none"> • opredeli se glavna faza evalvacije • zagotovi se časovna sorazmernost za evalvacijo ter obravnavanimi temami in vprašanji • zagotovi se dovolj časa, da se v evalvacijo lahko vključi proučitev zasledovanja človekovih pravic in presečnih ciljev • pred delom na terenu je treba pozornosti nameniti začetni fazi in preučitvi dokumentacije • zagotovi se dovolj časa za delo na terenu • evalvatorji so odgovorni za opredelitev podrobnosti delovnega načrta • jasno se zaprosi za sestanke z evalvatorji in zagotovi proračun ter časa zanje
Poročanje	<ul style="list-style-type: none"> • določi se, kakšna poročila bi bilo treba pripraviti in v kakšni obliki • zahteva se začetno poročilo • pred odhodom evalvatorjev iz Slovenije se izvede prvi sestanek • določi se največji možni obseg končnega poročila (30–50 strani) • predvidi se sodelovanje evalvatorjev pri objavi rezultatov evalvacije
Zagotavljanje kakovosti	<ul style="list-style-type: none"> • zahteva se, da se predlaga in vpelje sistem zagotavljanja kakovosti evalvacije
Zahtevano strokovno znanje	<ul style="list-style-type: none"> • strokovno znanje evalvatorjev in njihovega vodje • strokovno znanje s področja evalvacija • strokovno znanje z več področij: sektor, tema, država, regija • strokovno znanje s področja človekovih pravic in presečnih ciljev

Naslov	Ključna vprašanja
Proračun	<ul style="list-style-type: none"> zadostna finančna sredstva za evalvacije, ob upoštevanju okoliščin (npr. velikost in geografske značilnosti države, obseg in zahtevnost dejavnosti v okviru politike/programa/projekta)
Mandat	<ul style="list-style-type: none"> Evalvatorji lahko oziroma morajo o zadevah, ki so pomembne za evalvacijo, razpravljati z ustreznimi osebami in organizacijami. Niso pa pooblašteni, da v imenu Vlade Republike Slovenije sprejmejo kakršnekoli zaveze.
Priloge	<ul style="list-style-type: none"> ključna poglavja/sestava evalvacijskega poročila kakovost evalvacijskega poročila

4. SMERNICA: SESTAVA EVALVACIJSKEGA POROČILA

Ključna poglavja evalvacijskega poročila

Poglavje	Vsebina
Povzetek	<ul style="list-style-type: none"> vsebuje pregled poročila, najpomembnejše ugotovitve, sklepe in priporočila (povzeta v tabeli) ter splošna spoznanja
Uvod	<ul style="list-style-type: none"> razloži, kaj so utemeljitev, namen in ključni cilji evalvacije, opredeli obseg evalvacije in razkrije ključna evalvacijska vprašanja
Okoliščine	<ul style="list-style-type: none"> opiše širše okoliščine in njihov vpliv na izvedbo programa
Evalvacijski program	<ul style="list-style-type: none"> predstavi cilje, izvedbene strategije, sredstva za izvedbo ter deležnike in njihove vloge (vključno s končnimi prejemniki in sodelujočimi ustanovami)
Ugotovitve	<ul style="list-style-type: none"> empirični podatki, dejstva, dokazi bistveni za kazalnike iz evalvacijskih vprašanj; poročilo oceni splošni napredek izvajanja in predstavi ugotovitve na podlagi evalvacijskih meril
Sklepi	<ul style="list-style-type: none"> evalvator oceni izvedbo programa ob upoštevanju ugotovitev na podlagi evalvacijskih meril; sklepi pomagajo razumeti, zakaj napredek je oziroma ga ni
Priporočila	<ul style="list-style-type: none"> predlogi za izboljšave, spremembe in ukrepi, s katerimi bi se odpravile težave z izvajanjem programa ali izkoristile prednosti; priporočila se pripravijo na podlagi ugotovitev in sklepov; jasno mora biti: <ul style="list-style-type: none"> komu je priporočilo namenjeno (zunanje ministrstvo, veleposlaništvo, druga ministrstva, partnerske ustanove, svetovalci, ki izvajajo podporne storitve, itd.) kdo je odgovoren za upoštevanje priporočila kdaj bi bilo treba priporočilo upoštevati (takoj, srednjeročno, dolgoročno)
Spoznanja	<ul style="list-style-type: none"> splošni sklepi, ki bi lahko bili upoštevani v širšem kontekstu
Priloge	<ul style="list-style-type: none"> izhodišča za evalvacijo opis metodologije evalvacije omejitve študije seznam virov informacij npr. intervjuvancev, pregledanih dokumentov itd. izjava o kakovosti, ki se pripravi v okviru mehanizma za zagotavljanje kakovosti povzetek evalvacija, 1–2 strani, ki predstavi rezultate evalvacija vključno:

Poglavje	Vsebina
	<ul style="list-style-type: none"> ○ s ključnim sporočilom evalvacije ○ komu je program koristil in najpomembnejšimi pozitivnimi rezultati ○ z nepričakovanimi vplivi ○ s ključnimi priporočili in spoznanji

Kakovost evalvacijskega poročila

Vsebina evalvacijskega poročila	Ključne točke za zagotavljanje kakovosti poročila
Povzetek	<ul style="list-style-type: none"> • povzetek poročila je jasen • tabelarna predstavitev glavnih ugotovitev, sklepov in priporočil • predstavi splošna spoznanja <p>(povzetek bo najbolj bran del poročila, zato je njegova kakovost zelo pomembna)</p>
Okoliščine	<ul style="list-style-type: none"> • opišejo se okoliščine politike/programa/projekta mednarodnega razvojnega sodelovanja • oceni se vpliv okoliščin na izvedbo politike/programa/projekta
Logika posega	<ul style="list-style-type: none"> • ponazori in oceni se logika posega (npr. z logičnim modelom) oziroma njegova teorija • opišejo in ocenijo se predpostavke in dejavniki, ki vplivajo na uspeh politike/programa/projekta • upošteva se razvoj politike/programa/projekta
Viri informacij	<ul style="list-style-type: none"> • navedejo se viri informacij (dokumenti, intervjuji idr.), da se lahko oceni primernost informacij • pojasni se izbor študij primerov ali vzorcev • navzkrižno se potrdijo viri informacij • kritično se ocenita veljavnost in zanesljivost podatkov
Metodologija	<ul style="list-style-type: none"> • metodologija je del poročila; pojasni in upraviči se metodologija evalvacije in njena uporaba, tudi tehnike zbiranja in analize podatkov • pojasnijo se omejitve in pomanjkljivosti, tveganja in morebitna pristranskost, ki izhajajo iz evalvacijske metode
Analiza	<ul style="list-style-type: none"> • poda se jasna analiza, ki ločeno obravnava ugotovitve, sklepe, priporočila in spoznanja ter med njimi vzpostavlja logično razlikovanje • predstavijo se predpostavke analize
Odgovori na evalvacijska vprašanja iz izhodišč za evalvacije	<ul style="list-style-type: none"> • odgovori se na vsa evalvacijska vprašanja iz izhodišč za evalvacijo • predstavi se začrtani časovni okvir ter ciljne skupine in socio-geografska področja, povezana s programom • v nasprotnem primeru/če odgovorov ni, se predstavijo razlogi
Omejitve	<ul style="list-style-type: none"> • predstavijo se omejitve glede postopka, metodologije ali podatkov; razpravlja se o verodostojnosti in zanesljivosti • navedejo se ovire pri izvedbi svobodnega in odprtega evalvacijskega postopka, ki bi lahko vplivale na ugotovitve • razloži se neskladje med načrtovano in dejansko izvedbo ter rezultati evalvacije
Razhajanje mnenj	<ul style="list-style-type: none"> • predstavijo se nerešena razhajanja mnenj evalvatorjev

Vsebina evalvacijskega poročila	Ključne točke za zagotavljanje kakovosti poročila
Komentarji deležnikov	<ul style="list-style-type: none"> • vključijo se komentarji deležnikov o poročilu; predstavijo se večji nesporazumi

5. SMERNICA: ODZIV VODSTVA NA PRIPOROČILA EVALVACIJ

Priporočila	Odziv vodstva	Srednje- ali dolgoročno upoštevanje
	Takojšnje upoštevanje	Srednje- ali dolgoročno upoštevanje
Priporočilo	<ul style="list-style-type: none"> • aktivnost, ki bi jo bilo treba izpeljati • kdo • do kdaj • do kdaj vmesno poročanje 	<ul style="list-style-type: none"> • aktivnost, ki bi jo bilo treba izpeljati • kdo • do kdaj • do kdaj vmesno poročanje
Priporočilo
Priporočilo

Podlaga za pripravo smernic sta bila Priročnik za evalvacije, Ministrstvo za zunanje zadeve Finske, oktober 2013 in Povzetek ključnih norm in standardov, evalvacije razvojnega sodelovanja, Odbor OECD za razvojno pomoč.

Karl Erjavec
minister za zunanje zadeve

